

MÜASİR İNGİLİS DİLİNDƏ “it” ƏVƏZLİYİNİN FUNKSIONAL-SEMANTİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ

UOT 811.111.

Fidan Sahib qızı Məhərrəmovə

Azərbaycan Dillər Universitetinin magistrantı

E-mail: meherremovafidan5@gmail.com

Rəyçilər: *filol.ü.f.d., dos. İ.M. Nuriyeva,*
filol.ü.f.d., dos. N.R. Əliyeva

Açar sözlər: “it” əvəzliyi, konsepsiyalar, ideya, vurğu, ekstrapozisiya, funksional xüsusiyyətlər, semantik xüsusiyyətlər, mövcudluq əvəzliyi, qətiyyət əvəzliyi

Ключевые слова: Местоимение «it», понятия, идея, ударение, экстропозиция, функциональные особенности, семантические особенности, местоимение присутствия, определенное местоимение

Key words: “it” pronoun, concepts, idea, emphasis, extraposition, functional features, semantic features, presence pronoun, definite pronoun

“it” əvəzliyi ingilis dilində ən çox yayılmış əvəzlilərdən biridir. O, müxtəlif funksiyaları yerinə yetirir. Cansız əşyalara, heyvanlara, anlayışlara və ya bəzi hallarda cinsi bilinməyən və ya ümumi şəkildə kiməsə istinad edərkən istifadə olunur. Aşağıda “it” əvəzliyi ilə bağlı bəzi əsas məqamları qeyd edək:

Cansız obyektlər üçün istifadə: “it” əvəzliyi tez-tez cinsi olmayan əşyalara və ya obyektlərə istinad etmək üçün istifadə olunur:

I found my book. It was on the table.

The weather is so nice today. It's sunny and warm.

Heyvanlar üçün istifadə: Burada “it” əvəzliyi heyvanların cinsi göstərilmədiyi zaman istifadə olunur:

I saw a squirrel in the park. It was climbing a tree.

Is that your cat? It's so cute.

Konsepsiyalar və ideyalar üçün istifadə edildikdə: Burada “it” əvəzliyi mücərrəd anlayışlara və ya ideyalara istinad etmək üçün istifadə edilir:

The idea of freedom is important. It is a fundamental human right.

Love is a beautiful thing. It brings people together.

Hadisələr və olanlar üçün istifadə: “It” əvəzliyi ümumi şəkildə hadisələrə və baş verənlərə istinad etmək üçün istifadə edilə bilər:

It's raining outside.

It was a great party last night.

“it” əvəzliyi – vurğu və ya ekstrapozisiya kimi: Bəzi hallarda, “it” əvəzliyi cümlənin əvvəlində bir bəndi xüsusi təqdim etmək və ya cümlənin müəyyən bir elementini xüsusi vurğulamaq üçün istifadə olunur. Məsələn:

“It is important to study for the exam”. (Ekstrapozisiya)

“It was John who fixed the car.” (Vurğu)

Gözlənilən vəziyyətdə “it” əvəzliyi: “It” əvəzliyi cümlədə daha sonra müzakirə ediləcək bir mövzunu təxmin etmək və ya təqdim etmək üçün də istifadə edilə bilər:

It is clear that she will win the competition.

Şəxssiz “it” əvəzliyi: Bu zaman “it” əvəzliyi cümlədə şəxs əvəzliyi olmadan, onun yerinə ifadə olunur:

It's nice to meet you.

It's important to be on time.

Müasir İngilis dilində “it” əvəzliyi funksional və semantik baxımdan bir sıra xüsusiyyətlərə malikdir. “it” əvəzliyinin əsas funksional və semantik xüsusiyyətləri aşağıdakılardır:

Funksional xüsusiyyətləri:

Mövcudluq əvəzliyi: “it”, cümlədə mövcudluğu və varlığı ifadə etmək üçün istifadə olunur. Əsas funksiyası obyektin varlığını və ya mövcudluğunu bildirməkdir. Məsələn, “It is raining” cümləsində “it” yağışın mövcud olduğunu göstərir.

Qətiyyət əvəzliyi: “it”, cümlənin qətiyyətini və ya genişliyini artırmaq üçün istifadə olunur. Məsələn, “It is very hot today” cümləsində “it” əvəzliyi çoxluğu və gücü vurğulayır.

Semantik xüsusiyyətləri:

Hava şəraiti ifadəsi: “It” əvəzliyi, hava şəraiti ilə əlaqədə olan cümlələrdə sıx istifadə olunur. Məsələn, “It is sunny today” cümləsində “it”, günlüyü ifadə edir.

Zaman təyini: “it” əvəzliyi, bir hadisənin vaxtını vurğulamaq üçün də istifadə oluna bilər. Məsələn, “What time is it?” sualında “it” saatin zamanını göstərir.

Ümumi məlumat: “It” ayrıca bir obyekt, şeyi və ya vəziyyəti ümumi bir şəkildə tanımlamaq üçün istifadə olunur. Məsələn, “It's a beautiful day” cümləsində “it” günlüyü vəziyyəti göstərir.

Cümlənin quruluşu: “it” əvəzliyi, cümlənin quruluşunu və düzgün qrammatik strukturu təmin edir. İngilis dilində əksər cümlələrin “it” ilə başlaması tələb olunur.

Bunlar “it” əvəzliyinin əsas funksional və semantik xüsusiyyətləridir. İngilis dilində “it” əvəzliyi çox tətbiq edilir və cümlələrin doğru strukturunu və anlamını təmin edir.

Problemin aktuallığı. Məqalə “it” əvəzliyinin həm funksional həm də semantik xüsusiyyətlərinin tədqiq edilməsinə bir töhfədir.

Problemin elmi yeniliyi. Məqalədə müasir ingilis dilində “it” əvəzliyinin funksional-semantik xüsusiyyətləri əks edilmişdir.

Problemin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Məqalə gənc tədqiqatçılar, doktorant və dissertantlar üçün faydalı olacaqdır.

Ədəbiyyat

1. Axundov A.A. Ümumi dilçilik. Bakı, 1988, 263 s.
2. Babayev A.M. Dilçiliyə giriş. Bakı, 2017, 534 s.
3. Cəfərov S. Azərbaycan dilində söz yaradıcılığı. Bakı, 1960, 203 s.
4. Kazımov Q.Ş. Azərbaycan dilinin qrammatikası. Bakı, 2017, 941 s.
5. Arnold I.V. “The English Word”. Moscow, 1986, 295 p.
6. Antrushina G.B. and others. English Lexicology. Moscow, 1985, 322 p.
7. Najafli E.B., Taghiyeva S. English Lexicology. Baku, 2018, 327 p.

Ф.С. Магеррамова**Функционально-семантические особенности местоимения
«It» в современном английском языке****Резюме**

Статья посвящена функционально-семантическим особенностям местоимения «It» в современном английском языке. Местоимение «It» - одно из самых распространенных местоимений в английском языке. Он выполняет различные функции. Он используется при обращении к неодушевленным предметам, животным, понятиям или, в некоторых случаях, к человеку, чей пол неизвестен или является общим. В современном английском языке местоимение «It» имеет ряд функциональных и семантических особенностей.

F.S. Maharramova**Functional-semantic features of the pronoun "It" in modern English****Summary**

The article is devoted to the functional-semantic features of the pronoun "It" in modern English. The pronoun "It" is one of the most common pronouns in the English language. It performs various functions. It is used when referring to inanimate objects, animals, concepts, or in some cases, someone whose gender is unknown or generic. In modern English, the pronoun "It" has a number of functional and semantic features.

Redaksiyaya daxil olub: 02.10.2023